

ANTONI PAVÀ

Impunitat financera

La crisi ha deixat al descobert les mancances, els errors i la disbauxa amb què van actuar els responsables del sector financer durant l'etapa del 'boom' econòmic. L'obtenció de diners fàcils i el convenciment que el cicle era infinit van permetre de relaxar els controls i assumir riscos desproporcionats. Tot plegat ha requerit la injecció de diners públics més gran de la història recent per a salvar la banca. Bankia, CAM, Banc de València, Unnim i CatalunyaCaixa han hagut de ser intervingudes o nacionalitzades. Tanmateix, qui paga per això? De moment, la classe política ha optat per fer el desentès i només des de l'àmbit judicial s'obri algun badall a la depuració de responsabilitats.

Una manifestació a favor de l'ensenyament públic quan passava per la seu de Bancaixa a València.

A 68 anys, Matilde (nom fictici), vídua jubilada i funcionària, tenia la il·lusió de deixar un capital per als seus dos fills. Estalviadora com és –com també ho era el seu marit–, havia acumulat al seu compte corrent una quantitat gens negligible de diners que, fa uns anys, al bell mig del *boom* immobiliari, va complementar amb els ingressos resultants de la venda d'uns terrenys a la Plana Baixa. Els estalvis de tota la vida els tenia a la Caixa d'Estalvis de Castelló, després Bancaixa i ara Bankia, on feia confiança al director de la sucursal, a qui en cedia la gestió. Fa uns quants anys, li recomanaren de convertir una part dels estalvis en preferents, un producte financer que, segons que li van dir, li reportaria “uns beneficis entre un 3% i un 5% cada mes”. “Li digueren que podria recuperar els diners en 48 hores, sense perill de perdre el capital”, explica el seu fill Gerard (també nom fictici). Matilde, que no tenia cap més pretensió pecuniària sinó poder ajudar algun dia els seus fills, hi accedí, en vista de les garanties que li donava el director de la sucursal. Hi destinà 178.000 euros.

“Al març li trucaren del banc i li van dir que al novembre o al desembre

La gran estafa

La crisi econòmica més greu d'aquests darrers decennis es liquida de moment sense càstig per als qui han afonat les entitats financeres. Amb l'aquiescència dels partits majoritaris s'ha optat per fer 'tabula rasa', cosa que ha deixat perplexa l'opinió pública. Els experts avisen: promoure la impunitat financera té riscos socials.

s'havia aprovat una llei segons la qual les preferents deixaven de ser legals. Li digueren que el banc, per a fer-li un favor i evitar que perdria tota la inversió, li donava l'opció de comprar accions de Bankia. Altrament, perdria tots els diners.” En vista del plantejament del director de la sucursal, Matilde comprà les accions al preu de 3,311 euros, convençuda que apostava a cavall guanyador. El president de l'entitat, Rodrigo Rato, havia dit el dia de l'eixida a borsa que la seua pretensió era “créixer i crear ren-

dibilitat de manera sostenible”. Dimarts passat les accions de Bankia tancaren a 1,017 euros. “D'acord amb allò que van fer signar a ma mare, no podrà vendre la totalitat de les accions fins el desembre del 2013.” Sense desitjar-ho, Matilde ha quedat entrampada i, amb ella, els seus dos fills. “La meua germana i jo hem anat a parlar amb el director i ens diu que no sap què pot passar, que si les accions van bé, fins i tot pot guanyar diners!”, es lamenta Gerard, que està convençut que l'entitat “s'ha aprofitat dels clients

de tota la vida, dels iaies i iaies que no entenen res de res”.

Matilde és una de tantes afectades pels tripijocs de Bankia. Com ella, milers de particulars es senten estafats quan veuen com les seues inversions s’han esvaït mentre senten a la televisió que els bancs reben diners a gavaldals per a salvar-los de la insolvència. L’economia de casino, fomentada a base d’indulgència política, mànega ampla financera i sobreabundància de totxo, ha deixat milers de persones atrapades enmig d’una crisi per la qual ningú no vol respondre. Hi ha qui, com Matilde, ha quedat atrapat en les preferents; hi ha qui maleeix el dia que es convertí en *quotaparticip* de la CAM; hi ha qui ha estat desnonat per una hipoteca que mai no hauria d’haver estat concedida; hi ha qui ha tancat l’empresa perquè el banc no vol refinançar-lo.

I, enmig de tot això, hi ha el sistema financer. Fa només quatre anys ens digueren que era “el millor del món”, per més que la sobreexposició al sector immobiliari semblara temerària. Al remat ha resultat que l’entramat financer –molt especialment les caixes d’estalvis– era corcat i ben corcat. La solució d’emergència ha estat injectar diners públics a pressió en tots els forats que les entitats presentaven. Des que començà la crisi, el govern espanyol ha destinat 36.600 milions d’euros (si es comptabilitzen els 19.000 a Bankia que encara no han estat injectats) a recapitalitzar caixes i bancs, i no es descarta, ni de bon tros, que apareguen més traus per reomplir.

Lladres de guant blanc. Segons el relat dels qui governen, es tracta d’un mal menor, de l’única alternativa possible. I, més enllà de la urgència, no hi ha espai per a la reprovació personal i particularitzada, per a la cerca de responsabilitats de tot això que passa. “Tots som culpables”, es diu a tall d’expiació col·lectiva. El daltabaix econòmic és, segons aquest discurs, una fatalitat sobrevinguda que cal acceptar sense dissensions. L’efecte de la crisi mundial i la depreciació dels actius immobiliaris (com si aquesta depreciació s’obrara per art de màgia i ningú no haguera alimentat la bombolla) s’utilitzen com a coartades per a diluir –si no emmascarar– les culpes pròpies i, sobretot la responsabilitat dels qui han estat al capdavant de les antigues caixes d’estalvis que ara han requerit crossa pública. El discurs sobre la inconveniència de cercar responsabilitats en un moment en què el món té els ulls fets en l’economia espanyola s’ha ben estès; l’ha gastat el Partit Popular per a justificar la negativa a obrir una comissió d’investigació sobre Bankia al parlament espanyol; i el nou capítol de l’entitat també hi ha recorregut. “No he vingut aquí a depurar responsabilitats –va assegurar José María Goirigolzarri el 26 de maig, tot referint-se a Rodrigo Rato–. El meu predecessor va tenir una gestió en un entorn tremendament convuls.” El banquer base va fer aquestes declaracions l’endemà del dia que l’entitat que presideix havia demanat 19.000 milions d’euros a l’estat per a evitar la bancarrota.

A parer de Francisco Álvarez, fundador de la consultora Ética Family Office, es tracta d’unes declaracions “molt poc afortunades”. Si bé “no és a Goirigolzarri a qui correspon de depurar responsabilitats –apunta Álvarez–, és obvi que algú hauria de respondre per una desfeta que costarà molts diners al contribuent. Si s’hi posen diners públics, la gent té dret a saber què ha passat”. De moment, l’únic que sap la gent és que a Bankia, com a més entitats financeres, es va consumir una mena de miracle dels pans i dels peixos però a la inversa: l’any 2011 va declarar beneficis de 309 milions d’euros; fa dues setmanes, els nous gestors reformularen els comptes i obtingueren un resultat de 2.979 milions d’euros. Enginyeria comptable? Aflorament d’actius tòxics no aprovisionats? Simples trames? Una cosa és segura: aquell any les retribucions de Rodrigo Rato foren de 2,34 milions d’euros; les de José Luis Olivas, 1,62 milions. I Bankia és, al capdavant, només la punta de l’iceberg.

El cos del delictes. El miracle de la transmutació també es va obrar a la Caja de Ahorros del Mediterráneo (CAM). L’entitat amb seu a Alacant va declarar als comptes del 2010 –convenientment auditats per KPMG– beneficis de 244 milions d’euros. El setembre del 2011, dos mesos després de ser intervinguda, el FROB reconegué pèrdues de 1.731 milions. Mentrestant, també es va fer públic que l’ex-directora general, María

MODESTO CRESPO

President de la CAM des del juny del 2009

“La meua responsabilitat a la CAM era institucional, no executiva.” Altrament, “no hauria acceptat el càrrec”.

M. DOLORES AMORÓS

Directora general de la CAM des del novembre del 2010

“Dir que la CAM va falsejar i manipular els resultats és inversemblant”

ROBERTO LÓPEZ

Director general de la CAM del 2001 al 2010

“...”
[es va negar a declarar, tot adduint que hi tenia dret perquè s’encarava a “una possible imputació davant l’Audiència Nacional”]

JUAN RAMÓN AVILÉS

Promotor i membre de la comissió de control de la CAM des del 2007

“Els inspectors del Banc d’Espanya, en quatre anys, no s’han adreçat mai a la comissió de control. No els conec, ni en foto”

Dolores Amorós, s'havia apujat el sou a 600.000 euros i s'havia assegurat una sucosa pensió vitalícia; i que el seu predecessor, Roberto López Abad, s'havia emborxacat 5,8 milions; o que la cúpula directiva i l'ex-president Modesto Crespo es repartiren 13 milions d'euros en retribucions.

De tot plegat, se n'ha parlat durant l'últim mes a la comissió d'investigació a les Corts Valencianes, que tracta d'esclarir les raons que van dur a la intervenció de la CAM per part del Banc d'Espanya el 22 de juliol de l'any passat. Fins ara, pel parlament valencià han passat equip directiu, consell d'administració, auditors, responsables de l'Institut Valencià de Finances, membres de les comissions de control i de retribucions. En definitiva, gent que havia menat l'entitat, teòricament per a garantir-ne l'esdevenidor i la solvència. Les compareixences, de moment, serveixen per a retratar la laxitud amb què es van aplicar les normes regulatòries i la incompetència amb què es va gestionar i administrar la caixa. I, tanmateix, ningú no sembla assumir cap responsabilitat, tothom té una excusa que l'exonera: el consell d'administració diu que es limitava a assentir en allò que li recomanaven des de l'equip directiu; l'equip directiu diu que els comptes sempre van tenir el vist-i-plau del Banc d'Espanya i l'auditoria; l'auditoria diu que l'equip directiu no els va traslladar tota la informació... I així, a base d'endossar el mort a un altre, al remat resulta que el mort ho fou per causes naturals.

A la comissió de la CAM, tothom té una excusa que l'exonera

Per a Lluís Torró, membre de la comissió d'investigació en representació d'Esquerra Unida, les declaracions dels compareixents mostren la "normalització d'una manera de fer molt boja, que no seguia els criteris regulatoris. L'estructura grinyolava per tots els costats". Per a Mireia Mollà, diputada per Compromís, la comissió "no esclareix els molts interrogants amb què es va iniciar", però li ha servit per a comprovar que el *modus operandi* consistia a dissenyar un consell d'administració a conveniència: "Hi havia presidents i vice-presidents que anaven coordinats i sabien perfectament què feien. I a banda hi havia una majoria de babaus útils, és a dir, gent que tenia reputació empresarial però sobre els quals es sabia amb antelació que no portarien problemes. D'aquesta manera, s'eliminava qualsevol possibilitat de crítica en els consells". "Molta gent que ha passat per les Corts -afegeix Lluís Torró- diu que ells no sabien res de com estava la CAM. Potser és cert, però això no els eximeix de la responsabilitat com a gestors o administradors".

I és que, en aquest punt de la crisi, amb quasi cinc milions de persones desocupades (de les quals 1,2 milions als

Països Catalans), unes classes mitjanes depauperades i un futur cada volta més incert, a l'opinió pública li costa de pair que la irresponsabilitat i la falta de diligència d'uns pocs provoquen injeccions de capital astronòmiques, sense que de moment ningú no haja pagat per això. Alguns responsables de bancs i caixes, és cert, tenen procediments judicials oberts però, tanmateix, no s'ha produït cap càstig exemplificador ni s'ha fet un propòsit d'esmena pública ni -cosa que seria encara més senzill- s'ha demanat perdó. Encara més, l'únic procediment judicial tancat, el de Juan Pedro Hernández Moltó, va determinar que l'ex-president de Caja Castilla - la Mancha (primera entitat intervinguda) no s'havia enriquit a costa de l'entitat. En vista d'aquest panorama, no és estrany que hi haja qui se senta ostatge d'un atracament consentit per les autoritats. El lema "açò no és una crisi, és una estafa", que al principi del daltabaix podria semblar extremat, s'ha estès a mesura que es concatenaven les retallades, les injeccions de diners públics a la banca i se sabien les retribucions astronòmiques als responsables de la desfeta. El multimilionari rescat de Bankia ha estat la gota que ha fet vessar el got.

Còmplices necessaris. Això que passa és "un escàndol majúscul", segons Gustau Muñoz, economista i assagista, que està convençut que "tota la gent que ha generat aquest forat immens ha de respondre". No fer-ho, diu el director

JOSÉ E. GARRIGÓS

(Empresari, president de la Cambra de Comerç d'Alacant.) Membre de la comissió de control i del consell d'administració de la CAM.

"Jo sóc un empresari normal i corrent i no estic preparat ni tinc temps per a revistar els balanços"

JOSÉ A. ITURRIAGA

Administrador provisional del FROB en Banc CAM

"Quan arribàrem, la CAM tenia un politraumatisme i vam haver d'atendre les qüestions més greus per a garantir la viabilitat d'una entitat que en aquell moment no en tenia"

JOSÉ LUIS OLIVAS

Ex-president de Bancaixa

"Han ocorregut coses difícils d'explicar"

ENRIQUE PÉREZ BOADA

Ex-director general de l'Institut Valencià de Finances

"L'ordenació i la disciplina, a més de la inspecció i sanció de les entitats de crèdit i l'adopció de mesures concretes per a garantir la solvència i el bon funcionament del sistema financer corresponen a l'estat, en concret al govern i al Banc d'Espanya"

de la revista *L'Espill*, és una “burla” a la ciutadania. “Si, tal com passa, es demanen sacrificis a la gent en forma de retallades de sou, retallades en l'estat de benestar..., cal exigir contrapartides. I una part d'aquestes contrapartides ha de consistir en l'assumpció de responsabilitats. Calen càstigs exemplars”, afirma amb rotunditat. Tampoc Francisco Álvarez no se'n sap avenir, de la impunitat amb què s'han produït tots aquests tripijocs. “La setmana passada De Guindos va dir que la fusió entre Bancaixa i Caja Madrid i la posterior eixida a borsa foren un error. Si fou un error, algú el va cometre. No seria adequat, doncs, que sabérem per què es va cometre aquest error i qui el va cometre?”, diu Álvarez, que fou vice-president de la borsa de París durant cinc anys. I afegeix: “Donar respostes és molt important per a la confiança. Se'n parla molt, de confiança, darrerament, però no podem tenir-ne en els polítics ni en els capitosts de les entitats si resulta que a poc a poc anem descobrint que ens van enganyar a tots”. Segons Álvarez, els gestors públics haurien de fer tant com puguem per a esclarir el paper de cadascú en aquest *collage* de despropòsits. Al capdavant, tampoc no es reclama tant: als Estats Units, la caiguda de Lehman Brothers i l'actuació de Goldman Sachs durant la crisi de les *subprime* van comportar sengles comissions d'investigació al Congrés i al Senat.

Tanmateix, la realitat és que aquí la classe política –potser caldria matisar: els partits majoritaris– ha mostrat fins

“Promoure la impunitat, com es fa, causa un dany molt greu als principis democràtics i a la legitimació del sistema”

ara poc interès a copiar l'exemple nord-americà. Al capdavant, justament les ingerències polítiques expliquen en bona mesura la disbauxa amb què es van gestionar i administrar les caixes d'estalvis. Aquesta connivència entre classe política i financera és, per a Gustau Muñoz, “molt perniciosa per a la salut de la democràcia” perquè alimenta la sensació de conxorxa contra la ciutadania. “El rescat té un efecte devastador sobre la credibilitat de la democràcia i la moral de la ciutadania”, assegura aquest economista, per a qui es posa el ferment per a un “esclat social”. “Si bé és cert que estem en un moment d'emergència, la volatilitat de l'economia no pot tancar la necessitat d'assumir responsabilitats i de retre comptes. Això és fonamental per al funcionament de la democràcia. Promoure la impunitat com es fa causa un dany molt greu als principis democràtics i a la legitimació del sistema”, argumen-

ta. L'opinió pública, de moment, es mou entre tres vèrtexs: la perplexitat (per una realitat sobre la qual ningú no ens havia advertit); la indignació (per veure com es resolen les coses); i la por (del futur), tres ingredients que conviden a la reacció, a la paràlisi o a l'adhesió als moviments populistes. “La corrosió de la democràcia –adverteix Muñoz– adoba el terreny per a partits i moviments que poden resultar un perill”. Segons les dades d'una enquesta a què feia esment el diari *El País* la setmana passada, en els set mesos que van des de l'octubre del 2011 al maig d'enguany, el nombre de ciutadans que opina que el sistema democràtic continua essent, tot i els seus defectes, el millor dels possibles, havia caigut del 72% al 56%. Fa només unes setmanes, a Itàlia, les Brigades Roges van anunciar una campanya d'atemptats contra representants de partits polítics, patronal, sector financer i periodistes. “Ara més que mai és necessària una revolució proletària per a canviar la situació”, deien en un comunicat. Muñoz no creu, ni desitja, que l'actual situació desemboque en una revolta violenta, però adverteix, alhora, que “es generen molts ressentiments”.

A Gerard, de moment, no li ha passat pel cap d'entrar a punta de pistola a la sucursal de Bankia on sa mare tenia els estalvis. Tanmateix, no li importaria de veure engarjolats els responsables d'aquest guirigall. “Tant de bo els ficaren tots a la presó...”, diu.

Violeta Tena

ANTONIO TIRADO

Vice-president de Bancaixa durant 25 anys

“La xifra de consellers capaços d'interpretar una circular del Banc d'Espanya és ridícula”

AGNÈS NOGUERA

Ex-membre del consell d'administració del Banc de València. Accionista històrica.

“El consell d'administració no disposava de tota la informació sobre la situació del banc. Hem estat perjudicats i maltractats”

J. IGNACIO GOIRIGOLZARRI

President de Bankia

“No he vingut aquí per a depurar responsabilitats”

CELIA VILLALOBOS

Diputada del PP al parlament espanyol

“Una comissió d'investigació no resol el problema de Bankia”

